

בס"ד. משיחות ש"פ עקב, כ"ג מנחם-אב, מבה"ח אלול ה'תנשא

— תרגום מאידית —

את קונו³ (במשך כל השנה), כמרומז בראשי תיבות ד"אלול" — "אני לדודי ודודי לי"⁶, שזהו התוכן הכללי דעבודת האדם⁷ — שמציאותו (אני) תקשר ותתאחד עם הקב"ה (דודי).

והקשר הוא בשני אופנים: אני לדודי — ההתעוררות ועבודת היהודי מלמטה למעלה, בדרך אתערותא דלתתא, שנמשך ומתקשר עם הקב"ה, ע"י עבודתו בתורה ומצוות; ודודי לי — ההמשכה וסיוע (סייעתא דשמיא) מהקב"ה לבנ"י מלמעלה למטה, בדרך אתערותא דלעילא.

וסדר העבודה כזה הוא, שקודם בא "אני לדודי" ואח"כ "ודודי לי" [לא כהסדר בפסוק אחר⁸ "דודי לי

א. בעמדנו בשבת מברכים חודש אלול — הנקרא חודש החשבון (בהיותו החודש האחרון בשנה), שבו צריכים לעשות חשבון הנפש, חשבון צדק מהעבודה במשך השנה שחלפה — ה"ז זמן מתאים להתבונן בתוכן הכללי דחשבון הנפש, ובהעבודה שצריכה להתעורר ביהודי כתוצאה מזה.

והיות שגם הקביעות המיוחדת דראש חודש (בימי השבוע) הוא בהשגחה פרטית ובדיוק — יכולים ללמוד לימוד מיוחד בהחשבון דחודש אלול גם מזה ש: (א) שני הימים דראש חודש אלול ה"ראש" שכולל ומנהיג את כל ימי החודש⁹) הם ביום השבת קודם ולמחרתו ביום הראשון (כפי שאמרנו בברכת החודש). (ב) שבת מברכים אלול חל להיות בשנה זו בפרשת עקב.

ב. כיון שחודש אלול הוא חודש החשבון והסך-הכל דהעבודה במשך כל השנה, הרי כלול בו (הכוונה ותכלית ד) כללות עבודת האדם לשמש

(3) לשון חז"ל — משנה וברייתא סוף קידושין.
(4) ובפרטיות — בהחמשה ראשי תיבות ד"אלול", כנגד החמשה אופני עבודה: תורה עבודה, גמילות חסדים, תשובה וגאולה — ראה בארוכה שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשמ"ו (לקו"ש חכ"ט ע' 272 ואילך), ש"פ ראה, אדר"ח אלול תשמ"ח (התועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 198 ואילך), ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ד ע' 198 ואילך). וש"נ.
(5) שה"ש ו, ג.

(6) אבורהם סדר תפילת ר"ה ופירושה פ"א. סדר היום (בסדר ר"ח אלול). ר"ח שער התשובה פ"ד ד"ה עוד יש (קטו, ב). פע"ח שער כד פ"א. ב"ח לטווא"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו). ועוד — נסמן כסה"מ מלוקט ח"ב ע' פב הערה 67.

(7) ראה גם שיחת ש"פ תבוא, ט"ז אלול תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ד ע' 307 ואילך), ש"פ ראה, מבה"ח אלול תש"נ ס"ב (התועדויות תש"נ ח"ד ע' 171 ואילך).

(8) שה"ש ב, טז.

(1) ראה ספר המאמרים אידיש ע' 75, 78, 129. וראה ליקוטי מהרי"ל ה' הימים הנוראים. ל"ת להארז"ל (עה"פ תצא כא, יג) ובכתה גר' ירח ימים. טווא"ח ר"ס תקפא. ועוד.

(2) לקו"ת ר"ה נח, סע"א. עט"ר שער ר"ה ספ"ב. ומרומז גם במשנה (ריש מסכת ר"ה): באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים — שרגל שבו הוא באמצע החודש (ראה גמרא שם ד, א) — ראה לקו"ש ח"ו ע' 409 הערה 4.

הטבע והרגילות שלהם (בכחי"י "עובד אלקים"¹⁴).

וע"י ה"אני לדודי" (האתערותא דלתתא) פועל הוא שיהי' "ודודי ליי", האתערותא דלעילא והמשכה מלמעלה למטה.

זאת אומרת, הגם שעבור האתערותא דלתתא מקבלים נתינת כח וסייעתא דשמיא [כמבואר¹⁵ במיוחד בנוגע לחודש אלול, שאז מתגלים י"ג מדות הרחמים, כמשל "מלך בשדה", בדרך אתערותא דלעילא, ומזה¹⁶ מקבלים כח לעבודה ד"אני לדודי" בחודש אלול] — הרי בחודש אלול¹⁷ (חודש החשבון דכללות עבודת השנה) נמצא בהדגשה התכלית דכללות עבודת האדם, שמתחילים עם "אני לדודי" (ואח"כ "ודודי ליי"), כיון שהגישה של יהודי בכל השנה [אפילו כאשר הוא נמצא בסיום העבודה בחודש האחרון בשנה, לאחר העבודה ב"א חדשים שלפנ"ז] צריכה להיות (שלא יסתמך על האתעדל"ע, אלא) לכל לראש והעיקר הוא עבודת עצמו מצד התחתון [בימי החול ("שדה") דחודש

ואני לו", קודם האתעדל"ע ואח"כ האתעדל"ת, כסדר העבודה בחודש ניסן]. כיון שזהו התכלית והיסוד דכל הענינים, שלכל לראש באה העבודה מלמטה למעלה, העבודה בכח עצמו דה"אני" — שלא ימתין עד שתהא אתערותא דלעילא, התעוררות מלמעלה, אלא שהוא ("אני") מעצמו יתעורר "לדודי", להקב"ה,

כידוע שהכוונה ותכלית דבריאת האדם וירידת הנשמה למטה ושלימות (תענוג) האדם כפי שנקבע ע"י הקב"ה הוא, שמה שמקבל לא יהי' "נהמא דכיסופא"¹⁰ (לחם-חינם לחם-בושה), כולל — ע"י מתנה מלמעלה [וכפתגם הידוע דכ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹ ש"אצל חסידים אין שום דבר בדרך ממילא], אלא שיתייגע בזה ע"י עבודתו בעצמו¹², ובלשון חז"ל¹³ — "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין", [ובפשטות — כן הוא טבע כל בני אדם (אפילו שאינם יהודים), ועאכו"כ בני, ועאכו"כ כאשר הם עושים עבודתם ביגיעה יתירה למעלה מדרך

9) ראה אוה"ת פ' ראה ע' תשדמ. שה"ש ח"ב ע' תקמג. שה"מ תרכ"ז ע' קצו. תרנ"ד ע' שכו. עטר"ת ע' תרנט. הי"ש"ת ע' 151. ס' השיחות תש"ג ע' 177.

10) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד.

11) ראה ספר השיחות קיץ הי"ש"ת ע' 57. תש"ב ע' 119.

12) כמאחז"ל אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו (ב"מ לח, א). וראה מכתב י"א ניסן תשל"ב (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים — קה"ת תשמ"ו ואילך — ע' תרמב).

13) מגילה ו, רע"ב.

14) מלאכי ג, יח. חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו (כא, א).

15) לקו"ת ד"ה אני לדודי (פ' ראה לב, סע"א ואילך).

16) לקו"ת ד"ה אני לדודי הב' (שם לג, ג).

17) וראה לקו"ש ח"ט ע' 159 ואילך (ושם, שענין האתערותא דלעילא דחודש אלול שייך לחודש ניסן ונמשך ממנו). חכ"ט ע' 162 ואילך (ושם, שהארת יגמדה"ר באלול קשורה עם הזמן, אבל תוכן ומהות החודש הוא — אתערותא דלתתא, עיי"ש). התועודיות תשמ"ט ח"ד ע' 308 ואילך. תש"נ ח"ד ע' 172.

ולאידך גיסא, אות אל"ף היא ההתחלה וראש דכל כ"ב אותיות התורה שבהן נברא העולם²², ממנה באים כל הענינים בעולם.

ובעבודת השם ה"ז מרמז על העבודה בכח עצמו דהתחתון ("אני לדודי"), שמתחיל (מה"אני") למטה ואח"כ עולה מלמטה למעלה מן הקל אל הכבד; וזה נעשה ההתחלה והיסוד דכל הענינים, גם דהמשכות מלמעלה ("ודודי לי").

ג. כיון ששני הענינים ד"אני לדודי" ו"ודודי לי" נכללים בהר"ת ד"אלול" (חודש החשבון), מסתבר לומר שבפרטיות ישנם כאן שני ענינים בהעבודה וחשבון הנפש דיהודי בחודש אלול, הן הענין ד"אני לדודי" — עבודה מלמטה למעלה, והן הענין ד"ודודי לי" — העבודה מלמעלה למטה [אע"פ שבכללות קאי "אני לדודי" על עבודת האדם ו"ודודי לי" על ההמשכה מלמעלה]; והיות שהקב"ה רצה שכל ההמשכות והשפעות מלמעלה יומשכו ע"י עבודה מעין זה למטה²³ — י"ל, שע"ז שבעבודת יהודי ישנו מעין ד"ודודי לי" (עבודה בדרך מלמעלה למטה), ה"ז הכלי להמשיך "ודודי לי" כפשוטו, האתערותא דלעילא דכל ההמשכות מהקב"ה למטה.

ויש לומר, ששני ענינים אלו בחודש אלול — "אני לדודי" ו"ודודי

אלול דוקא¹⁸], ועי"ז יימשך אח"כ "ודודי לי"; וזהו ("אני לדודי") תכלית הכוונה דכל הענינים, ו(גם) שלימות האתערותא דלעילא — דוקא כאשר זה בא ע"י עבודת היהודי בכח עצמו, שע"ז נמשכת האתעדל"ע בפנימיות, עד יתירה מזה — שע"י האתעדל"ת נמשכת אח"כ אתעדל"ע נעלית יותר ("ודודי לי") מזו שבאה מלמעלה קודם העבודה¹⁹.

ולהוסיף, שהענין נמצא גם ברמז בכך שראש התיבה ד"אלול" ("אני") הוא האות אל"ף, האות הראשון מכ"ב אותיות התורה: בהיותה האות הראשונה דהאל"ף-בי"ת, ה"ז מורה על הדרגא הראשונה והתחתונה ביותר בהתחלת כל האותיות (בסדר מלמטה למעלה), שמספרו הוא אחד²⁰, ומזה עולים אח"כ מלמטה למעלה (מן הקל אל הכבד) לאות בי"ת, שמספרו הוא שניים (פעמים ככה)²⁰, ואח"כ גימ"ל — שלש פעמים ככה, וכן הלאה דרגא למעלה מדרגא עד האות תי"ו — סיום ושלמות האותיות, שקאי על תכלית השלימות — ארבע מאות²¹.

18) כמבואר בלקו"ת שבהערה 15 בהטעם שימי חודש אלול הם ימי החול (אף שמאירים בהם הי"ג מדה"ה). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1343 ובהערה 6.
19) לקו"ת ויקרא ג, א. שה"ש כד, א ואילך. וראה לקו"ש ח"ט שם ובהערה 14. התוועדיות תשמ"ט שם.

20) ראה תניא שעהי"ה א פ"ז (פד, ב), שחשבון האותיות מורה על "בחי' החשבון ומספר כמה מיני כחות ומדרגות כלולות באור וחיות הזה המלוכב בצירוף זה של תיבה זו".

21) ארבע מאות שקל כסף (חיי שרה כג, טז) — ראה תו"א ר"פ וישלח (כד, ג). וראה ספר הערכים חבי"ד מערכת אותיות אות תי"ו ע' תנו ואילך. וש"ג.

22) תניא שעהי"ה א ספ"א (פט, א). וראה בארוכה ספר הערכים חבי"ד מערכת אותיות בתחלתו — ערך אותיות (כ"ב אותיות התורה). וש"ג.
23) ראה לקו"ש ח"ט ע' 72 ובהערות שם.

נפעלת ע"י העבודה בששת ימי השבוע, כמאחז"ל²⁸ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

ונוסף לזה ישנו סדר ומנין שני — מלמעלה למטה: אע"פ שמציאות הזמן הוא נברא²⁹, זאת אומרת שזמן נברא ברגע הראשון דיום ראשון דמעשה בראשית — איתא בספרים³⁰, שקודם הבריאה (בששת ימי בראשית) ה' שבת³¹ [כידוע שגם קודם בריאת הזמן ה' מעין ענין הזמן, "סדר זמנים (קודם לכן)"³²], ויום השבת הזה (לפני הזמן דששת ימי בראשית) מברך את כל ששת (שבעת³³) ימי בראשית, וכל הזמנים כולם³⁴. וזהו סדר זמן מלמעלה למטה — משבת (שלימות) נמשך (ברכה והמשכה³⁵) בששת הימים [ובדוגמא לזה בכל שבת — שמיני' מתברכין כולהו יומין]³⁶.

וכשם שהוא במנין הזמנים, כן הוא גם החילוק בין יום ראשון ויום שבת בתוכן עבודתם: ביום ראשון בשבוע

לי" — מרומזים בשני הימים דראש חודש אלול (שר"ח אלול הוא בזמן הזה) תמיד שני ימים, כיון שחודש מנחם-אב הוא תמיד מלא), ובלשון הכתוב²⁴ — "ובראשי חדשיכם" לשון רבים, כביאור הזהר²⁵ "וכי כמה ראשין אינון לסיהרא, אלא ראשי תרין (בכל ירחא וירחא)".

ובפרט ובהדגשה — בקבועות דראש חודש אלול בשנה זו — ביום השבת קודש וביום הראשון בשבוע: יום ראשון ויום השבת מרמזים ומורים על שני סדרים ומנינים בזמן: יום ראשון הוא ההתחלה דמנין ימי השבוע מלמטה למעלה, ושבת מורה על מנין וסדר מלמעלה למטה.

וכפי שהי' בתחלת הבריאה — ביום ראשון הראשון דמעשה בראשית וביום השבת הראשון: ביום ראשון דמעשה בראשית החלה הבריאה ומנין הזמן דימי השבוע מלמטה למעלה: יום ראשון, יום שני, יום שלישי, עד יום הששי ויום השביעי; ועד"ז חוזר ענין זה בכל יום ראשון, שמתחילים למנות²⁶ מחדש "היום יום ראשון" (עד"ד יום ראשון הראשון²⁷), וחוזר חלילה המנין בסדר והדרגה מלמטה למעלה, מיום ראשון עד יום השבת [והאכילה ושלימות דיום השבת

28 ע"ז ג, סע"א.

29 תורת הה"מ — הובא בסידור שער הק"ש (ע"ה, סע"ד ואילך). וראה לקו"ש ח"י ע' 176. וש"נ.

30 פרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד. תורת העולה (להרמ"א) ח"ג פני"ט. פי' חכמוני (לר' שבתי דונולו) לספר יצירה פ"ד מ"ד.

31 "שבת קדמה לעולם" — לשון הפרדס שם.

32 ב"ר פ"ג, ז. נת' בסהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פ"א (דרמ"צ נו, ב ואילך). ובכ"מ. וראה גם לקו"ש ח"י שם ואילך.

33 ראה שיחת ש"פ ויק"פ תשמ"ה. ש"פ אחרי תשמ"ו. ועוד.

34 ראה פרדס שם: ואולולי שבת שנותן כח בששת ימים לא ה' בהן כח לפעול כו'.

35 ראה תו"א פ' מקץ לו, ג. ובכ"מ.

36 זח"ב סג, ב. פח, א.

24 פינחס כה, יא.

25 ח"ג רמח, א. נת' באוה"ת פינחס ע' א'קסה ואילך.

26 בשירו של יום.

27 ראה לקו"ת שה"ש כה, סע"א. שה"מ תרע"ח ע' רסט. תש"ד ע' 192. תש"ה ע' 167. וראה גם אוה"ת שבועות ע' פו. אוה"ת ברכה ע' א'תתצא. א'תתצט. ובכ"מ.

מלמטלמ"ע, שמתחיל מיום ראשון בשבוע ונשלם ביום השבת, והמנין מלמעלמ"ט, שמתחיל מיד בשבת ומברך את ששת הימים שלאחרי זה:

יהודי מורכב משני חלקים — נשמה וגוף: נשמתו היא "חלק אלוהה ממעל ממש" ⁴³, זאת אומרת שגם בעולם הממשות (ממש" ⁴⁴), בעולם העשי' הגשמית, הרי היא "חלק אלוהה ממעל"; וגופו הוא "עפר מן האדמה" ⁴⁵ ("אדם יסודו מעפר" ⁴⁶), "עפר אתה ואל עפר תשוב" ⁴⁷ [עפר מלשון וענין ביטול, "ונפשי כעפר לכל תהי" ⁴⁸, במצב של נשמה בגוף בשלימות], במכ"ש מזה ש"ונפשי כעפר לכל תהי", עאכו"כ ג' ⁴⁹.

מצד גופו, "עפר מן האדמה" (שנברא העפר (הארץ) ביום ראשון

(43) תניא רפ"ב.

(44) ראה היום יום כ"ג מנ"א (יום זה): בחורף תרנ"ב כאשר אמו"ר למד עמי בספר התניא "ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש", הסביר כי הנושאים בתיבת ממעל ובתיבת ממש הם הפכים. ממעל תוארו רוחניות שברוחניות וממש תוארו גשמיות שבגשמיות. ויבאר כי זהו מעלת נפש השנית, שעם היותה רוחנית שברוחניות פועלת בגשמיות שבגשמיות.

(45) בראשית ב, ז.

(46) פיוט "ונתנה תוקף".

(47) בראשית ג, יט.

(48) בתפילת "אלקי נצור" בסוף תפילת העמידה.

(49) ראה ב"ר פ"ב, ח: אני בורא אותו (אדה"ר) מן העליונים ומן התחתונים .. עפר מן האדמה מן התחתונים, ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב, ז) מן העליונים (וראה גם שם פ"ח, יא). ובפרש"י עה"פ ויפח באפיו: עשאו מן העליונים ומן התחתונים גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים. — וראה תר"א בראשית ג, ד ואלך. קונטרס ומעין מאמר טו. המשך תרס"ו ע' תצה. ובכ"מ.

מתחיל סדר העבודה בימי החול, בסדר מן הקל אל הכבד (מלמטלמ"ע), החל מיום ראשון (העבודה הקלה ביותר ³⁷), ואח"כ עולים לעבודה קשה יותר ביום שני ("שבו נבראת מחלוקת" ³⁸), ואח"כ בימים שלאחרי זה, עד שלימות העבודה ביום הששי, יום בריאת אדם הראשון ³⁹, עד השלימות דיום השבת ("ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" ⁴⁰). משא"כ העבודה ביום השבת היא באופן דמלמעלה למטה — לכתחילה בשלימות ותענוג, אכילת בשר שמן ויין ישן וכו' ⁴¹ (ומזה נמשך כח מלמעלמ"ט (מיני' מתברכיך) בימי השבוע שלאחרי זה).

ד. ויש לומר שבדוגמא לזה ישנם שני מנינים וסדרים אלו בעבודת האדם [כיון ש"בראשית בשביל ישראל" ⁴², כל עניני הבריאה — כולל שני סדרי הזמן הנ"ל — נמצאים (בשביל ו) בעבודת בני], המנין

(37) להעיר שביום ראשון "הי' הקב"ה יחיד בעולמו" (ולכן נקרא "יום אחד" — בראשית א, ה ובפרש"י שם (מב"ר פ"ג, ח)), שבכח זה העבודה היא קלה, ובפרט בערך ליום שני שבו נבראת מחלוקת (בראשית א, ו. ב"ר פ"ד, ו) וימים שלאחרי זה, שבכל יום עולה בעבודתו, עד לשלימות העבודה ביום הששי (יום בריאת האדם), ויום השבת, כנפנים.

(38) נסמן בהערה הקודמת.

(39) שנברא ביום הששי לאחרי בריאת כל מע"ב — "כדי שיכנס (ימצא הכל מוכן) לסעודה מיד" (סנהדרין לח, א ובפרש"י).

(40) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אוה"ע עה"פ. ועוד.

(41) ראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז. שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב ס"א"ב. וראה תניא פ"ז (יא, ב).

(42) פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(א) עבודה בסדר והדרגה מלמטלמ"ע. וזה צריך להיות גם ביום השבת וביום טוב, אפילו ביום "אחת בשנה"⁵⁴ (יוהכ"פ) ושמחת תורה, כאשר נמצאים בעבודה שלמעלה ממדידה והגבלה — כמודגש בזה שכל ימי השנה, גם יום השבת ויו"ט, נמנים ע"פ מספר הימים דימי השבוע מלמטלמ"ע (יום ראשון, יום שני וכו'), כפי שאומרים ב"שירו של יום" דימים אלו. ומקריבים גם אז את קרבן התמיד שמקריבים בכל יום וכיו"ב;

(ב) ולאידך גיסא בכל יום — גם בימי החול — צריכה להיות (מצד נשמתו של היהודי) עבודה מלמעלמ"ט, בדוגמת העבודה דשבת, ע"ד דרשת (בית) שמאי על "זכור את יום השבת לקדשו"⁵⁵, "שתהא זוכרו מאחד בשבת שאם נודמן לך חלק יפה תהא מתקנו לשבת"⁵⁶, כהנהגת שמאי הזקן "שכל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת, כיצד מצא בהמה נאה לוקחה ואומר זה לשבת, מצא אחרת נאה הימנה לוקחה ומניחה לשבת כו"⁵⁷, זאת אומרת שגם בכל יום מימי החול הורגש אצלו והוא עשה (מעין) שלימות העבודה דשבת [משא"כ "הלל מדה אחרת היתה בו שהי' אומר ברוך⁵⁸ ה' יום יום יעמס לנו צרכינו"⁵⁹, סדר העבודה מלמטלמ"ע].

דמע"ב⁶⁰), צריכה עבודתו (בכירור הגוף) להיות בסדר והדרגה מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד, מ"עפר אתה" יעלה בדרגא אחר דרגא למעלה. [וזהו תוכן עיקר העבודה והסדר הקבוע בעבודת האדם — כדלקמן ס"ז].

אבל מצד נשמתו יש בכחו של יהודי לעשות עבודתו בדרך מלמעלה למטה, לא ללכת בסדר מן הקל אל הכבד, אלא לעשות מיד את עבודתו בתכלית השלימות, ב"אופן של שבת", מלאכת שמים⁶¹. כיון שגם בהיותו נשמה בגוף למטה (בעולם הממשות) הרי הוא "חלק אלוהה ממעל", קשור עם שמים ממעל⁶², "יהודי שמימי" — יש בכחו וצריך הוא לדרוש מעצמו לכתחילה את שלימות העבודה, עד — גדולות ונפלאות, עד — השלימות ד"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁶³.

ה. ויש לומר שאלו הם שני הענינים ד"אני לדודי" (מלמטלמ"ע) ו"דודי לי" (מלמעלמ"ט) שמרומזים (גם) בקביעות דראש חודש אלול בשנה זו — ביום השבת וביום הראשון — שענין זה מבטא את התוכן הכללי דחשבון הנפש שיהודי צריך לעשות מעבודתו במשך כל השנה: שבעבודתו בכל יום ויום — הן ביום חול והן ביום השבת ויו"ט — צריכים להיות שני הסדרים:

(54) תצוה ל, י. אחרי טז, לד.

(55) יתרו כ, ה.

(56) שו"ע אדה"ז אר"ח סרמ"ב ס"י, ממכילתא

עה"פ יתרו שם.

(57) שו"ע אדה"ז שם, מביצה טז, א.

(58) תהלים סח, כ.

(59) ועפ"ז יומתק שב' הדיעות הן אמת בהלכה

בפועל בעבודת ה'. "אלו ואלו דברי אלקים חיים"

(50) וראה ב"ר פ"ב שם. פרש"י שם.

(51) כידוע שיש מלאכה אחת שמותרת גם

בשבת — מלאכת שמים, ראה ב"ר ספ"א. —

וראה התוועדיות תשמ"ט ח"ד ע' 6 ואילך.

(52) לשון הכתוב — ואתחנן ד, לט. ועוד.

(53) תמיד בסופה.

שופר⁶⁵ וכיו"ב), ורק ענינים בודדים מתחילים ביום א' דראש חודש. ויש לומר הטעם לזה בקשר עם קביעות שנה זו:

כשם שבכללות הענין ד"אני לדודי ורודי לי" ההתחלה והעיקר הוא "אני לדודי", עבודת המטה, ואח"כ באה ההמשכה מלמעלה (כנ"ל ס"ב) — כן הוא גם בעבודת האדם עצמה, שהעיקר והיסוד הוא "אני לדודי" — העבודה מלמטלמ"ע (מצד גופו של היהודי שהוא מן העפר), ואח"כ — (ובהוספה על זה) — בא "ורודי לי", העבודה מלמעלמ"ט (מצד נשמתו). ויתירה מזה: שלימות הכח לפעול את העבודה ד"ורודי לי" (גילוי הנשמה) בא דוקא ע"י ה"אני לדודי", כדלקמן. ועד"ז במנין הזמנים: עיקר מנין הימים הוא מיום ראשון; אלא שבהוספה על זה ישנו הענין דשבת קודם הבריאה.

ובהתאם לזה חל יום ב' דראש חודש — העיקר דשני ימי ראש חודש אלול — להיות ביום ראשון בשבוע, כיון שזוהי ההתחלה ועיקר החשבון דחודש אלול — העבודה ד"אני לדודי" מלמטלמ"ע (ענינו של יום ראשון). אלא כיון שזהו חשבון הכולל את כל עניני העבודה — יש בו גם את העבודה ד"ורודי לי" — כמרומז ביום הראשון דראש חודש אלול, ביום השבת קודש (שענינו — עבודה מלמעלמ"ט)⁶⁶.

ובכללות בני ישראל — שני ענינים אלו הם החילוק בין יששכר וזבולון: יששכר קאי⁶⁰ על מארי תורה — שעיקר עבודתם הוא לימוד התורה⁶¹, בחי' שבת⁶² — עבודה מלמעלה למטה; וזבולון קאי⁶³ על בעלי העסק, שעיקר עבודתם הוא במעשה המצוות, המלוכשים בדברים גשמיים ודרכי הטבע (שהוא ע"י משא ומתן) — עובדין דחול, שהוא בסדר דמלמטה למעלה (יום ראשון, יום שני וכו').

ו. מתוך שני הימים דראש חודש אלול (בשנה זו — שבת ויום ראשון) היום העיקרי הוא — היום השני דראש חודש (יום ראשון⁶⁴), שבו מתחיל מנין ימי חודש אלול (משא"כ יום א' דראש חודש — שבת — הוא יום השליש דחודש מנחם־אב), וענין זה מתבטא גם בכך שביום ב' דראש חודש אלול מתחילים רוב הענינים (והמנהגים) דחודש אלול (כתקיעת

(וראה שו"ע אדה"ז שם, ש"אף הלל מודה שכדברי ב"ש יותר נכון לעשות כו"ו. וגם לשמאי באם "מצא אחרת נאה הימנה לוקחה ומניחה לשבת ואוכל את הראשונה בחול") — כי בכל יום צ"ל ב' הענינים: העבודה מלמעלמ"ט (כהנהגת שמאי), והעבודה מלמטלמ"ע (כהנהגת הלל).

60) כמ"ש "וישכר באוהלך" (ברכה לג, יח ובפרש"י).

61) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א). ביאור"ז לאדהאמ"צ כה, א"ב. ולהצ"צ ע' קלד.

62) ד"ת"ח איקרי שבת" (ראה זח"ג כט, א. ומרומז בכרכות מז, סע"ב. שבת קיט, רע"א). — וראה גם שיחת ש"פ בהר תשמ"ו.

63) כמ"ש "שמח וזבולון בצאתך" (כבהערה 60 — ברכה שם ובפרש"י).

64) ראה השקו"ט בב"ח טווא"ח ר"ס תקפא. מג"א שם סק"ב. השלמה לשו"ע אדה"ז שם.

65) ספר המנהגים חב"ד ע' 53. ובאדר"ח אלול תוקעין להתלמד (שם).

66) והטעם שיום השבת הוא א' דר"ח הבא

תחתון למטה ממנו⁷⁰, כיון שבזה נמצאת תכלית הכוונה דכל הענינים — שיהודי, נשמה בגוף, יעשה דירה לו יתברך בתחתונים.

ולכן עבודתו העיקרית והקבועה של יהודי — עם נשמתו כפי שהיא מלוכשת בגוף, עבודה בדרך הטבע מוגבלת ע"פ גודל הגוף הגשמי וטבע העולם — עבודה מלמטלמ"ע, "אני לדודי". וגם העבודה ד"ודודי לי" (המשכה מלמעלמ"ט), דגילוי הנשמה, צריכה להיות לא באופן מובדל מהמטה, אלא בדרך המשכה מלמעלה למטה, "ודודי לי", במציאות האדם (הגוף).

ועפ"ז יש לומר הטעם לכך שעיקר מנין הזמן דבנ"י הוא — מיום ראשון בשבוע, דלכאורה: כיון שבריאת האדם היתה ביום הששי — וכל אדם הרי הוא ע"ד אדם הראשון (ש"לפיכך נברא אדם יחידי⁷¹) — שאז הי' "וייצר ה"א את האדם עפר מן האדמה", אבל באופן ד"ויפח באפיו נשמת חיים⁷²", "חלק אלוקה ממעל ממש" — הי' צריך מנין הזמן ע"י האדם להתחיל מיום הששי (זאת אומרת שיום הששי — "זה היום תחלת מעשיך"⁷²) — הי' צריך להיות יום הראשון)?! אלא היות שהכוונה היא לעשות דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, לכן צריכה העבודה להתחיל (לא בשלימות העבודה (דיום הששי), לאחרי שלימות כל הבריאה, "וירא אלקים

ז. הביאור בזה:

הסדר הרגיל וקבוע בעבודת האדם הוא — העבודה ד"אני לדודי" (מלמטה למעלה), היות שנתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁶⁷, צריכה העבודה להיות ע"פ גודל התחתונים, והאופן בו קבע הקב"ה את סדרי העולם (תחתונים) בדרך הטבע הוא, שצריכים ללכת בסדר דמלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד (בן חמש למקרא, בן עשר למשנה וכו'⁶⁸, וכיו"ב). ועפ"ז נמצא שאע"פ שהעבודה דעשיית דירה בתחתונים נפעלת הן ע"י העבודה דמלמטה למעלה והן ע"י העבודה מלמעלה למטה — הרי זה בהדגשה יתירה בהעבודה מלמטה למעלה (לפי גודל התחתונים).

והגם שיהודי יש לו נשמה שהיא "מן העליונים"⁶⁹, "חלק אלוקה ממעל ממש" (שמצד זה יש לו כח לעבודה מלמעלה למטה, כנ"ל) — אבל הקב"ה הוריד נשמה זו למטה בגוף גשמי, שהוא "מן התחתונים"⁶⁹ ("עפר מן האדמה"), בעוה"ז התחתון שאין

קודם יום ראשון ב' דר"ח (היפך הסדר ד"אני לדודי" ואח"כ "ודודי לי") — יש לומר ע"ד הביאור במש"נ (ר"פ בהר) "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה" קודם "שש שנים תזרע שדך" (אף שהסדר בפועל הוא ששנת השמיטה באה לאחרי השש שנים), כי "ושבתה הארץ שבת לה" היא הכוונה והתכלית של העבודה ד"שש שנים", ע"ד המדובר לעיל (ס"ג) בנוגע לשבת שקודם הששת ימי בראשית. ועצ"ע. (67) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקתי ג.

במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(68) אבות ספ"ה.

(69) נסמן לעיל בהערה 49.

(70) תניא שם.

(71) משנה סנהדרין לו, סע"א.

(72) תפילת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א. וראה

סה"מ מלוקט ח"ג בתחלתו. וש"נ.

הענינים, גם הענינים הנעלים בשמים ממעל (שבאים כולם מעצמותו ית')⁸⁰.

ודוקא ע"י העבודה דהעלאת התחתון ומטה ביותר (הגוף), נפעלת שלימות העלי" גם דהעליון ביותר, ה"חלק אלוקה ממעל ממש". וכידוע המשל לזהה⁸¹ ("מושקל בפלס הרים"⁸²) שעליית הענינים הכי נעלים נפעלת דוקא ע"י העלאת התחתון ביותר⁸³.

ח. ע"פ הנ"ל מובן שתוכן החשבון והעבודה דחודש אלול — כפי שמתבטא בר"ת שלו "אני לדודי ודודי לי" — כלול משלשה ענינים: העבודה ד(א) "אני לדודי", (ב) "ודודי לי", (וג) חיבור שניהם יחד, בתיבה אחת ובחודש אָלול — אלול:

(80) וכידוע שכח הלידה (שהוא מעין יש מאין) ניתן דוקא לנשמה בגוף (ולא להנשמה בהיותה למעלה). וע"ד כח הצמיחה שניתן דוקא בענף הארץ (ראה אגה"ק ס"כ — קלב, א).

(81) ראה לקו"ת נצבים מה, א.

(82) ישע"י מ, יב.

(83) בתו"א בראשית ד, א מביא המשל ד"כשצריכים להגב"י איזה דבר מן הארץ ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליוע"ר צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא .. משא"כ אם ה"י מתחיל מאמצע הכותל לא ה"י מגב"י התחתונים כו". ומבאר בזה הטעם שנשתנתה יצירת גוף האדם משאר כל הנבראים, שגוף האדם נברא בפ"ע, וייצר גוף עפר מן האדמה, ורק אח"כ יויפח באפיו נשמת חיים" (לא כשאר בעלי חיים), כי האדם (תכלית הבריאה) מעלה כל סדר השתלשלות, ולכן נברא גופו "מבחי" היותר תחתון מכולם".

אבל עפ"י זהו נוגע רק לתחתונים, משא"כ ע"פ המשל בלקו"ת בענין "ושקל בפלס הרים" (מהכף מאזניים, שכלל שהכף שבה שוקלים יורדת למטה יותר, הגבהת המשא שבכף השני היא למעלה יותר) נמצא שגם בעליונים מצד ענינם הם ניתוסף בגובה (ולא מפני ענין צדדי) — ראה ר"ד משיחת מוצאי ש"פ חיי שרה תשל"ט ס"ו בהערה. סה"מ מלוקט ח"ד ע' קייקיא ובהערה 19.

את כל אשר עשה והנה טוב מאד⁷³, והכל ישנו בשלימות "כדי שיכנס (האדם) לסעודה מיד"⁷⁴, (אלא) מהתחתון ביותר, מן הקל אל הכבד, מלמטה למעלה.

ואדרבה: דוקא בתחתונים נעשית הדירה לו יתברך, לו לעצמותו⁷⁵. ע"ד כפי שהוא בנוגע להתהוות הבריאה, שכח העצמות דיש האמיתי מתגלה דוקא ביש הנברא⁷⁶, ש"הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו"⁷⁷.

ועד"ז יש לומר בנוגע להנשמה וגוף, ששלימות הגילוי דה"חלק אלוקה ממעל ממש" ("ויפח באפיו נשמת חיים") — שזה נותן הכח שיהודי יוכל לעשות עבודתו בתכלית השלימות (באופן ד"ודודי לי", מלמעל"מ"ט) — מתגלה דוקא בהנשמה כפי שהיא מלובשת בהגוף למטה (בעולם הממשות), וע"י העבודה מלמעל"מ"ע ד"אני לדודי" (לפי גדרי הגוף).

ועד"ד "הכל ה"י מן העפר"⁷⁸, גם לגלגל החמה, לבנה וכוכבים — צבא השמים⁷⁹. ועד"ז י"ל בנוגע להגוף שנעשה מן העפר, כיון שבו (ביש הנברא) נמצא כח העצמות (יש האמיתי), לכן נמשכים על ידו — התלבשות הנשמה בגוף — כל

(73) בראשית א, לא.

(74) נסמן בהערה 39.

(75) המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ. — נסמנו

בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

(76) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי

בשלח מג, ג. ובכ"מ.

(77) תניא אגה"ק ס"כ (קל, רע"ב).

(78) קהלת ג, כ.

(79) ראה בר"פ פיי"ב, יא.

העבודה דמלמטה למעלה (עשי', יצירה, בריאה אצילות), אבל אח"כ — עיי' שה"אני לדודי" מביא לאחריו את העבודה ד"ודודי לי" (מלמעלמ"ט — אצילות, בריאה, יצירה, עשי'), מתגלה אלקות שלמעלה מהבריאה גם בה"אני", עד שנעשה "ודודי לי", "כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם"⁸⁴, שב"לי" דה"אני" (יש הנברא) נעשה יש האמיתי ונצחי (למעלה מגדרי הזמן והמקום דהבריאה)⁸⁵, שהם מצ"ע קשורים עם שינויים).

ט. מזה מובנת נקודה עיקרית שצריכה להיות בחשבון הנפש דחודש אלול: החשבון צדק דהעבודה במשך כל ימי השנה צריך להיות בשלשה ענינים⁸⁶:

(א) באיזה מדה עבד יהודי את עבודתו ד"אני לדודי" בדרך מלמטה למעלה, כמה כוחות עצמו ויגיעה השקיע בעבודה זו, ובכללות — החשבון בנוגע להעבודה בכירור הגוף וחלקו בעולם.

(ב) נוסף לזה — אין ליהודי להסתפק רק בחשבון הנפש בנוגע לעבודתו מן הקל אל הכבד, אלא צריך לעשות גם חשבון כיצד עבד את עבודתו ד"ודודי לי" בדרך מלמעלה למטה, עבודה בשלימות (של שבת)

"אני לדודי" תוכנו הוא עבודת האדם בכירור התחתון (הגוף) מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד. הגם שזה מביא את האדם להגילוי ד"ודודי" רק כפי שהוא מוגבל ע"פ האתערותא דלתתא וגדרי המטה (דה"אני", שלמטה מ"אנכי"), אבל יש בזה המעלה שזה בא ע"י עבודת עצמו וחודר בו בפנימיות.

"ודודי לי" נפעל ע"י עבודת יהודי מעין זה, בדרך המשכה מלמעלה למטה — ע"י גילוי הנשמה שלו (שהיא "חלק אלוהה ממעל ממש"). שזה אמנם אינו חודר כ"כ בהתחתון (כהעבודה מלמטלמ"ע), כיון שזה בא ע"י גילוי דלמעלה, אבל זה מגיע בדרגא נעלית הרבה יותר בגילוי אלקות ("ודודי"), מהגילוי ד"ודודי" שב"אני (לדודי)".

ותכלית השלימות היא כאשר ישנו החיבור דשני הענינים — "אני לדודי" ו"ודודי לי" — יחדיו: שהדרגא דאלקות ("ודודי") שלמעלה מה"אני" (מציאות האדם למטה), מתגלית בפנימיות בה"אני", בגדרי התחתון. עד שהם נעשים דבר אחד ממש, בלי חילוק ביניהם — ע"י גילוי העצמות (שלמעלה מתחתון ועליון, ומעליון ותחתון) — שמתגלה דוקא ע"י ובה"אני" (יש) דלמטה.

כמדובר לעיל, ששלימות הגילוי ד"ודודי לי" (הגילוי ד"חלק אלוהה ממעל ממש") עד דיש האמיתי, עצמותו ית', נפעלת ומתגלה דוקא ע"י ובה"אני (לדודי)", (העבודה ד)יש הנברא, יש דעולם העשי', שמצ"ע (בתחלת העבודה) הרי זה הולך בסדר

84 ויק"ר פ"ב, ב.

85 ראה לקו"ת במדבר ט, ג. שלח נ, ב. וראה

שם פינחס עו, סע"ב.

86 להעיר ממשנ"י "צדק צדק תרדוף" (שופטים טז, כ). וי"ל שב' פעמים צדק הם כנגד (חשבון) צדק מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט, וחיבור שניהם יחד.

מפרשים ש"עקב" פירושו "אחרית וסוף" [יקראו בלשון הקודש תחלת כל דבר בלשון ראש כו' וכן יקראו אחרית כל דבר עקב, כי הלשון יתפוס דמיונו באדם והראש תחלה והעקב בו אחרית וסוף⁹²], "כמו לעולם עקב, שכר באחרונה"⁹³. זאת אומרת, ש"והי' עקב תשמעון" פירושו השכר שמקבלים באחרית וסוף העבודה (שלימות העבודה). שזה מתאים עם הפירוש הפשוט, ש"עקב" פירושו "בעבור"⁹⁴: "והי' עקב" — בעבור זה — ש"תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם", נקבל את השכר "ושמר ה' אלקיך לך את גו'".

כיון ששני הפירושים הם באותו פסוק, ויתירה מזה — באותה תיבה, מובן שיש שייכות וקשר ביניהם⁹⁵. וצריך להבין: מהי השייכות בין שני הפירושים הנ"ל — לכאורה אין הם רק פירושים שונים, אלא פירושים הפכיים: ע"פ פרש"י מורה "עקב" על דרגא נמוכה בעבודה, עד התחלת העבודה ("מצוות קלות"), אדם שצריך זהירות שלא יהי' "דש בעקביו" על ה"מצוות קלות"; משא"כ ע"פ הפירוש השני מורה "עקב" על (השכר שבא על) גמר ושלמות (סוף ואחרית) העבודה (ד"תשמעון ושמרתם ועשיתם", מחשבה ודיבור ומעשה⁹⁶)! השאלה היא גם על פרש"י עצמו:

שכל יהודי יכול וצריך לדרוש מעצמו מצד זה שיש לו נשמה (שהקב"ה בעצמו, "מלך חי וקיים"⁸⁷, נתן לו ונותן לו בכל בוקר).

(ג) ונוסף לזה צריך להיות אצלו גם החיבור דשני הענינים יחדיו: אפילו כאשר הוא אוחו בשלימות העבודה, ה"ז צריך להיות קשור עם "וודוי" לי", עם האדם ("אני") כפי שהוא נמצא כנשמה בגוף למטה. ואדרבה: דוקא ע"י ה"אני לדודי" נפעל הגילוי ד"וודוי לי", כנ"ל.

וכשם ועי"ז שיהודי עושה חשבון צדק בנוגע לעבודת עצמו (דהעולם קטן זה האדם⁸⁸) — עושה הוא גם חשבון דחלקו בעולם, עד — שיש בכחו לעשות חשבון דכל העולם, "בואו ונחשוב חשבוננו של עולם"⁸⁹, כפס"ד הרמב"ם⁹⁰, שע"י מצוה אחת יש בכחו של יהודי להכריע "את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

י. עפ"ז יובן גם השייכות עם הפרשה דשבת מברכים אלול — פ' עקב:

בתיבת "עקב" בריש פרשתנו ישנם כמה פירושים. ביניהם — פירושים מן הקצה אל הקצה: רש"י מפרש ש"עקב" הכוונה "מצוות קלות שאדם דש בעקביו"⁹¹. פשטני המקרא אחרים

(87) נוסח "מורה אני".

(88) תנחומא פקודי ג. תקו"ט חס"ט (ק, א). וראה אדר"ג פל"א, ג. קה"ר א, ד. זח"א קלד, ב. ועוד.

(89) לשון חז"ל — ב"ב עח, ב.

(90) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

(91) ובתנחומא כאן: מצוות קלות.. שמשליכין

אוהן תחת עקביהן.

(92) רמב"ן עה"פ כאן.

(93) ראב"ע עה"פ כאן.

(94) רמב"ן שם. ועד"ז הוא בת"א (ראה רמב"ן

שם).

(95) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

(96) אוה"ת ריש פרשתנו.

התחלת העבודה (כשאוחזים עדיין בהאל"ף) מגיעים לשלימות העבודה.

יא. ומזה נוסף לימוד בחשבון הנפש דחודש אלול במיוחד בקשר עם ענין שהזמן גרמא — הגאולה האמיתית והשלימה, כמדובר כמ"פ ובפרט לאחרונה, שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא"⁹⁹, וע"פ כל הסימנים הרי "הנה זה (משיח) בא"¹⁰⁰, לכן עסוקים כל הזמן במחשבה ודיבור אודות הגאולה, ומחפשים לקשר את כל הענינים דזמן זה עם הגאולה, והעבודה דבני"ה היא למהר את הגאולה.

ובעניננו: "עקב" יש בו גם הפירושו⁹⁶, שקאי על "עקב" בזמן — דרא דעקבתא דמשיחא, ובפרט עקבתא דעקבתא דמשיחא — הזמן בו אנו נמצאים עכשיו.

וע"ד שני פירושים הנ"ל ב"עקב" ישנם גם שני פירושים ב"עקב" בפירושו עקבתא דמשיחא¹⁰¹: (א) מלשון עקביים¹⁰², הדרגא הנמוכה ביותר. כשם שעקב הרגל הוא החלק הכי תחתון בגוף האדם, עד"ז דרא דעקבתא דמשיחא הוא הדור הכי תחתון במשך כל הדורות, שבו שורר בעולם חושך כפול ומכופל. וכמבואר בחז"ל¹⁰³ הסימנים הבלתי רצויים על החושך דעקבתא דמשיחא (כ"בעקבות

נאמר כבר קודם בתורה⁹⁷ "עקב אשר שמע אברהם בקוליי", ורש"י אינו מפרש ע"ז כלום, כי זה פשוט מעצמו שהפירוש הפשוט ב"עקב" הוא "בעבור" או "בגלל" (בעבור זה ש"שמע אברהם בקוליי" מקבל את השכר). מה מכריח את רש"י בפרשתנו להוציא את תיבת "עקב" מפירושה הפשוט ולפרש ש"עקב" כאן פירושו "מצוות קלות שאדם דש בעקביו".

ויש לומר הביאור בזה ע"פ הנ"ל: הגילוי דגמר ושלימות העבודה ("עקב" בפירושו סוף ואחרית), "ודודי ליי", נפעל דוקא ע"י התחלת העבודה בהתחנות ביותר⁹⁸ (מצוות קלות), "אני לדודי".

ע"ד איך שהוא בנוגע לכללות חודש אלול — שהגם שהוא החודש האחרון בשנה (לאחרי כל העבודה במשך השנה), הרי התחלתו היא באות אל"ף (ר"ת אלול), כיון שע"י

97 תולדות כו, ה.

98 ויש לקשר זה גם עם יום היאָרצייט של אאמור"ר בכ"ג מנחם-אב (ביום רביעי שעבר) — שעליית היום הוא ביום שבת זה — שהסתלקות נשמתו מלמטה למעלה (שאז הגיע לשלימות עבודתו אשר עבד כל ימי חייו — אגה"ק סד"ך-סכ"ח) ומ"כ היא דוקא בחוץ לארץ, ובמקום הגלות [אף שלא הייתה גלות קשה כ"כ כמו התחלת הגלות במקום שהי' קודם לכן], כי דוקא ע"י מקום התחתון ביותר נעשית העלי' הכי גדולה (כבפנים), שלימות עבודתו (ביום הסתלקותו), ובאופן של פעולה נמשכת — אצל כל אלו הלומדים בספריו ולומדים מהוראתו והולכים בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו כו', ובמיוחד — בנוגע להתעסקות בהפצת התורה והיהדות והמעניות חוצה מתוך מסירת נפש, כמדובר כמ"פ (ראה שיחת כ"ף מנחם-אב שנה זו (לעיל ס"ע 152 ואל"ף)).

99 נוסח "אני מאמין" הנדפס בסיודורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

100 שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.
101 בהבא להלן, ראה גם "קובץ י"א ניסן שנת הפ"ט" אות סב.

102 ראה תניא פ"ב.
103 בסוף מס' סוטה. ועוד.

המשולש (ע"ד חוט המשולש¹⁰⁶), שכולל הן את בית ראשון (שהי' בבחי' מלמעלה למטה¹⁰⁷) והן בית שני (בבחי' מלמעלה למטה¹⁰⁷), ובית נצח¹⁰⁸, בגאולה הנצחית שאין אחרי' גלות¹⁰⁹, כשיהי' שלימות הגילוי דעצמותו ית' בתחתונים¹¹⁰, ושלימות החיבור ד"אני לדודי ודודי לי", "כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם".

יב. ומזה ישנו גם לימוד בנוגע להחשבון צדק דחודש אלוה — שצריך להיות במיוחד בנוגע להמצב ד"עקב", עקבתא דמשיחא:

יש בכחו של יהודי לעורר עצמו ולעורר יהודים אחרים, ובעיקר לעורר כביכול את הקב"ה — ש"בואו ונחשוב חשבוננו של עולם": לפי כל החשבונות (שהקב"ה הראה בתורתו ובהניסים שהוא עושה בעולם) הי' צריך הקב"ה כבר מזמן להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (כנ"ל), ובפרט בשנה זו, שלפי כל החשבונות והסימנים היא ה"שנה שמלך המשיח נתגלה בו"¹¹¹ (כמדובר כמ"פ בחדשים האחרונים),

ובפרט בבואנו מ"שלושת השבועות", שבנ"י עסקו בלימוד הלכות בית המקדש (בית הבחירה),

משיחא חוצפה יסגא" וכיו"ב). (ב) מלשון סוף ואחרית, שזה קאי על סוף ואחרית הגלות והימים, תיכף ומיד, ממש לפני ביאת המשיח¹⁰⁴, כי כבר "כלו כל הקיצין" ועומדים מוכנים לגאולה.

ובפרט בדורנו זה ובזמננו זה, כמדובר כמ"פ, שכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד והודיע, שכבר גמרו את כל הענינים, וגמרו גם "לצחצח את הכפתורים", והדבר היחידי שנשאר הוא — התנועה אחת של הקב"ה שיוציא את בני ישראל מהגלות ולהביאם אל ארץ הקודש... ולכן מבקשים וצועקים יהודים עוה"פ ועוה"פ — ועכשיו עוד יותר בתוקף מפעם — "עד מתי"?! ...

והחיבור של שני הפירושים הוא, שדוקא מצד זה שעקבתא דמשיחא הוא התחתון ביותר בבחינת עקביים (וצריך לעלות מזה מלמעלה למעלה), מתגלית השלימות של ביאת המשיח בגאולה האמיתית והשלימה (מלמעלה למטה).

ועד שנעשה החיבור של שני הענינים יחד (שבתחתון ביותר של הגלות נהיית הגאולה — "גולה" בתוס' אל"ף¹⁰⁵) — בבית המקדש השלישי, שהוא ג"כ בית המקדש

104 (וכפרט לפי הפירוש ש"עקבתא דמשיחא" קאי על העקב של משיח, ובלשון חז"ל: "צפה לרגליו של משיח" (יל"ש עמוס בסופו (רמז תקמט)), שהנה משיח בא וכבר שומעים פעמיו של משיח (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר).

105 ראה ויק"ר ספ"ב. ועוד. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ. וראה שיחת ש"פ אחו"ק וש"פ אמור שנה זו (התועדויות תנשא"א ח"ג ע' 177 ואילך; ע' 217 ואילך). וש"ג.

106 קהלת ד, יב.

107 ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 62 ואילך.

108 זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקו"ז ת"ח.

109 ראה מכילתא בשלח טו, א. תורה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. ועוד.

110 ראה תניא פל"ו (מו, א).

111 (יל"ש ישעי' רמז תצט).

יג. כיון שכבר סיימנו את כל הענינים ד"מעשינו ועבודתינו"¹¹⁷, ובמילא צועקים ותובעים "עד מתי" (כמדובר לעיל) — נשאלת מיד השאלה המרעישת: כיון שכבר סיימנו את כל הענינים — כיצד יתכן, אם-כן, שמשיח צדקנו עדיין לא בא? ...!

יד. ואולי יש לומר:

ידועה אגרת הבעש"ט¹¹⁸ בה הוא מוסר את מענה מלך המשיח על השאלה (דהבעש"ט) "אימתי אתי מר" — "לכשיפוצו מעינותיך חוצה". זאת אומרת שביאת המשיח תלוי בהפצת המעיינות חוצה, שמעיינות תורת החסידות יופצו ויגיעו עד ב"חוצה" — בפרטים הכי חיצונים והכי רחוקים ביותר דהבריאה.

כיון שלאחרי ריבוי הפעולות דרבתינו נשיאינו עד עתה בהפצת המעיינות חוצה, ובריבוי הכי גדול, עד בכל חוגי ישראל (כדלקמן) משיח עדיין לא בא — מסתבר אולי לומר, שישנו עוד סוג יהודי שאליהם הפצת המעיינות עדיין לא הגיעה, כדלקמן.

לא צריכים להאריך עד כמה רבתינו נשיאינו במשך הדורות פעלו בהפצת המעיינות חוצה — כיון שכל אחד יכול לראות זאת,

החל מגילוי תורת החסידות ע"י הבעש"ט, ואח"כ — ההוספה שנתוספה בזה מדור לדור ע"י רבתינו נשיאינו, עד לדורנו זה, שבו העבודה

שע"ז אומר הקב"ה¹¹² "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית", ובפרט שהבית כבר עומד ובנוי למעלה, וצריך רק לרדת למטה¹¹³,

ונמצאים כבר לאחר חמשה עשר באב, ש"מכאן ואילך מאן דמוסיף יוסיף", "מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו"¹¹⁴,

ונמצאים כבר (קרוב לסיום) שתי שבתות אחרי ט"ו באב, שע"י שמירת שתי שבתות כהלכתן מבטיחה התורה ש"מיד נגאלים"¹¹⁵,

ונוסף לזה הרי זו שבת מברכים חודש אלוה, החודש שבו הקב"ה נמצא כ"מלך בשדה", "ואז¹⁵ רשאין (ויכולים¹¹⁶) כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם",

ונוסף לזה — נמצאים אנו בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים, וביחד עם ציבור מישראל, ומכמה וכמה ציבורים (עשירות) מישראל —

מקבל יהודי (במקום וזמן זה) את הכחות הגדולים ביותר וגם את הזכות ואחריות הגדולה ביותר לבקש ולצעוק להקב"ה: "עד מתי"? ...!

*

(112) תנחומא צו יד. וראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 412 ואילך.

(113) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(114) תענית כסופה ובפרש"י.

(115) שבת ק"ח, ב.

(116) הוספת-ביאור (כ"ק מו"ח אדמו"ר בסד"ה

לך אמר לבי ה'שית' (סה"מ ה'שית' ע' 107. ה'שית' ע' 285).

(117) ראה תניא רפ"ז.

(118) נדפס בכש"ט בתחילתו. ובכ"מ.

לזה) להשתייך ולהתקשר למעיינות החסידות בחיי עצמו.

כיון שלאחרי כל זה, כל ריבוי הפעולות בהפצת המעיינות חוצה עד עתה, ובריבוי הכי גדול, משיח עדיין לא בא — אולי יש מקום לומר (לכאורה), שעדיין נותר סוג ותחום מסויים ב"חוצה" שאליו ה"מעיינות" עדיין לא הגיעו עד עתה. ואולי זוהי המניעה האחרונה ל"אתי מר" (שבא כתוצאה מהפצת המעיינות חוצה).

טו. ועלתה בדעתי סברא — שישנו סוג אותיות הכתב — שבו עדיין לא הגיעו מעיינות תורת החסידות (ע"פ הידיעות שהגיעו לכאן):

עבור אנשים — ל"ע — שאין ביכולתם לראות ר"ל (בהיותם "סגינהור"¹²²), המציאו כתב מיוחד, שנקרא (בלשון המדינה) "ברניל", שבו אותיות הכתב בולטות, באופן שגם אדם שהוא סגינהור ר"ל, יכול למשש ולהרגיש באצבעותיו את האותיות, ועי"ז לדעת מה כתוב שם.

ומובן מאליו, שזהו מעמד ומצב גמור ד"חוצה", ויתירה מזה — "חוצה" שאין חוצה הימנה¹²³, כמובן מזה גופא — שלאחר כל ההשתדלויות ופעולות בהפצת המעיינות חוצה, שעל-ידם הגיעו בכל

ההפצת המעיינות חוצה התרחבה — ע"י כ"ק מר"ח אדמור"ר נשיא דורנו (ובפרט אחרי בואו לחצי כדור התחתון) — באופן נעלה יותר לגבי כפי שהי' לפני"ז:

נוסף על כל הביאורים והסברים וכו' בפנימיות התורה שנתוספו בדורנו זה (מיוסד על הכללים דפנימיות התורה שניתנו לפני זה¹¹⁹), נעשתה הפצת המעיינות חוצה¹²⁰ באופן — שמקיף וחודר את חוגי היהדות הרחבים ביותר בכל מקום, יהודים מכל הסוגים והפצה בכל קצוי תבל, בכל חלקי וקצות העולם. כולל ובמיוחד — ע"י התרגום של ענינים בחסידות ללשונות דאומות העולם, שמאפשר את הגישה אליהם לכל אחד¹²¹;

וע"י כל הנ"ל — הגיעו מעיינות תורת החסידות לכל סוג (עכ"פ) מבני" ב"חוצה", עד גם "חוצה" שאין חוצה הימנה, באופן שכל יהודי — באיזה מקום ודרגא שיהי' — יש לו (עכ"פ) הכח והיכולת (אפילו אם לעת-עתה עדיין אין לו שייכות גלוי'

119) ע"ד שהוא בכללות התורה — כמארז"ל "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה מסיני" (ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמור"ר רפמ"ז. ועוד). ומבואר במק"א, שבמ"ת ניתנו למשה כללי התורה, וה"תלמיד ותיק" מגלה פרטי הדבר, המיוסדים וכוללים (בהעלם) בהתורה שניתנה למשה מסיני (ראה לקו"ש חיי"ט ע' 252 ואילך. וש"נ).

120) ושני הענינים תלויים זה בזה — כי דוקא ע"י הביאורים וכו' בתורת החסידות שנתגלו בדורנו זה, ישנו הכח להפיץ המעיינות בכל מקום ובכל דרגא, עד בחוצה שאין חוצה הימנו.

121) ראה לקו"ש חל"ו ע' 43 ואילך. וש"נ.

122) ראה ברכות נו, א. ירושלמי פאה פ"ה ה"ה. ב"ר פ"ל, ט. ויק"ר פל"ד, יג. ועוד. — נתבאר באוה"ת בראשית תתרתל, ב. סה"מ תרס"ח ע' לב. המשך תער"ב ח"א ע' ערה. ח"ב ס"ע איכד ואילך.

123) להעיר ממארז"ל דסומא חשוב כמו כו' (נדריים סד, ב). ולהעיר גם מדריים כ, א.

דהפצת המעיינות חוצה, ובהוספה באופן דמלעין בקודש¹²⁶.

ויש להוסיף, שכיון שספר התניא הוא "תורה שבכתב דחסידות"¹²⁷, הרי מובן שבתניא כלולים כל הענינים דמעיינות הבעש"ט דתורת החסידות¹²⁸ [כפי שבתושב"כ כלולה כל התושבע"פ, "ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא"¹²⁹]. ובפרט שיש לומר, שבתניא ישנה גם תורה שבעל-פה דחסידות (תושבע"פ בתושב"כ — גופא) — חלק החמישי¹³⁰, קונטרס אחרון¹³¹, ע"ד ספר דברים (ספר החמישי), "משנה תורה" — שנקרא (והוא מקור ל)"תורה שבע"פ"¹³².

126) ברכות כה, א. וש"נ.

127) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר — נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' קיה ואילך. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. וראה שם ח"ה ע' צ.

128) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 183. חכ"א ע' 449.

129) ראה זח"ג רכא, א.

130) צ"ע האם לקרות ל"קונטרס אחרון" חלק! וכמו קו"א בשו"ע להש"ך, דמודגש דאינו חלק*.

131) "אשר כתב (אדה"ז) בעת חיבורו הס' לק"א פלפול ועיון עמוק כו"ו" (הסכמת הרבנים בני הגאון המחבר לס' התניא) — בדוגמת תושבע"פ שהיא "פירושה" דתושב"כ. ועוד וג"ז עיקר — שניתוסף לאחרי הסתלקות אדה"ז (ע"י בניו).

ואולי י"ל, שגם אגה"ק ("שבכמה מקומות הציב לו ציונים בס' לקוטי אמרים שלו" כמ"ש בהסכמה הנ"ל, וגם היא ניתוספה לאחרי הסתלקותו) היא כבח"י תושבע"פ בתושב"כ דתניא גופא.

132) כמבואר בזהר (ח"ג רסא, א. וראה גם זח"א קמז, ב — בסתרי תורה) שמשנה תורה נקרא "תורה שבע"פ", והיא מקורה של תושבע"פ. וראה לקו"ש חל"י ע' 42. וש"נ.

(* ולהעיר שקו"א נקרא ג"כ אגה"ק — לקו"ת ויקרא ג, א. ועוד.)

מקום (כנ"ל סי"ד), לא הגיעו (עד עתה) במקום זה.

טז. ועכשיו נתוסף חידוש, שבימים האחרונים הודפס ספר התניא ב"ברייל" — שעיי"ז נפעל חידוש בהפצת המעיינות, שזה הגיע גם לסוג חדש ד"חוצה" (עבור "סגי-נהור")!

והגם שספר תניא זה לא הגיע לע"ע לכל בניי השייכים לזה — הרי עצם הענין שישנה בעולם מציאות של ספר תניא ב"ברייל" — זה גופא מביא את ה"מעייין" דחסידות גם בסוג זה¹²⁴ ד"חוצה"; ונותן אפשרות שלמעיינות החסידות תהי' גישה גם לאותם יהודים הנמצאים ר"ל במעמד ומצב זה, שבחייהם תהי' להם שייכות לתורת החסידות.

ובפרט — שספר תניא זה כבר הגיע לבית זה, בית הכנסת, בית המדרש, ובית מעשים טובים שנמצא בד' אמות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות שלו בעלמא דין (ד"קדושה לא זזה ממקומה"¹²⁵) — המקור להפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל. וזכינו להמשיך עבודתו בביהכ"נ וביהמ"ד ובית מעש"ט זה (גם ע"י עריכת התוועדיות חסידיות וכיו"ב במקום זה), כולל ובמיוחד — העבודה

124) להעיר חתניא פל"ד (מג, ב): "ואף שאינו נותן אלא חומש הרי החומש מעלה עמו כל הארבע ידות לה' כו' ובקרבנות ה' כל החי עולה לה' ע"י בהמה אחת וכל הצומח ע"י עשרון סולת אחד בלול בשמן כו"ו.

125) ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסו"ך (קמז, א)

— משיח צדקנו, ש"ילמד כל העם¹³⁸ ה"תורה חדשה" מעצומ"ה בתוספת ביאור והסברה וכו', ולימוד בבחינת רא"י דוקא¹³⁹, באופן שלא יצטרכו לאותיות הכתב, וכמובן גם ממש"כ¹⁴⁰ "ולא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".

— ויהי רצון, שתיכף ומיד עוד ברגע שקודם הגאולה — ע"י הלימוד בספר התניא הנ"ל ע"י הזקוקים לזה עתה — ירפא אותם הקב"ה מזה תומ"י, שיהיו מיד "סגיינהור" למעליותא כנ"ל¹⁴¹, ויקראו וילמדו תורה, עד תכלית השלימות בלימוד התורה בגאולה האמיתית והשלימה, "תורה חדשה מאתי תצא", כנ"ל.

ועוד והוא העיקר — גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

יז. הנקודה העיקרית בכל האמור לעיל — הרי היא גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש. במילא — בין אם להאמור לעיל ישנה שייכות לזה, בין אם לאו — הרי עכשיו (לאחרי שכבר פעלו גם ענין זה בהפצת המעיינות חוצה) דבר ברור, שתיכף ומיד ממש צריכה כבר לבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו!

ואז תהי' גם שלימות הרפואה דכל בני"י, גם דיהודים אלו — כמארז"ל¹³³ "לעתיד לבוא העורים מתרפאים שנאמר¹³⁴ אז תפקחנה עיני עורים". ויתירה מזה — "כשיבוא (הקב"ה) לרפאות העולם אינו מרפא תחילה אלא העורים"¹³⁵, באופן שהם נעשים "סגיינהור" למעליותא, יש להם ריבוי אור בפשטות (באופן שאין זה ממעט ח"ו מכח הרא"י הגשמי¹³⁶), ובמילא יש להם האפשרות לקרוא וללמוד תורה גם מאותיות הכתב הרגילות — כאחד העם.

ולהעיר, שאז (בזמן הגאולה) לא יצטרכו גם לאותיות הכתב — כיון שכל בני"י ישמעו תורה מעצמות ומזהות, כמ"ש "תורה חדשה מאתי תצא"¹³⁷, ע"י ה"תלמיד ותיק" האמיתי

וראה בכ"ז בארוכה "קונטרס בענין תורה חדשה מאתי תצא" (התועדויות תנש"א ח"ג ע' 278 ראי'ך). וש"נ.

139) ראה לקר"ת צו יז, א. ובכ"מ.

140) ירמי' לא, לג.

141) להעיר שריבוי יצחק (בן הראב"ד) ה' מקובל גדול ש"נגלה אליו אלי' הנביא זכור לטוב" (שה"ג להחיד"א ערך רבינו יצחק סגי נהור. שם ערך הראב"ד השני (רבינו אברהם ב"ד). וש"נ. וראה ריקאנטי וישב לו, כז (הובא בסדה"ד ד"א תתקנ"ח); נשא ו, כד. וראה אוה"ת במדבר (כרך ג) ע' תתקנ"ה; (כרך ה) ע' א'תרטג) — ונקרא בשם "סגי נהור". ובהחייט בפ"י מערכת אלקות פי"ד (הובא בסדה"ד שם. וראה גם שה"ג שם מס' מצרף לחכמה טו, ב) אומר, שהי' סגי נהור והי' מרגיש באויר אם זה חי או מת, ושהי' גדול בתפלתו כר' חנינא בן דוסא.

133) ב"ר רפצ"ה. וש"נ.

134) ישע"י סה, לה.

135) מדרש תהלים קמו, ח.

136) ראה דרושי חסידות שבערה 122.

137) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

138) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. —